

SAOPŠTENJE ZA JAVNOST NVO AKCIJA ZA LJUDSKA PRAVA POVODOM
PRESUDE NOVINARU VESELJKU KOPRIVICI, UREDNIKU NEDJELJNIKA
„MONITOR“ I BIVŠEM UREDNIKU NEDJELJNIKA „LIBERAL“

Pravnosnažnom presudom Višeg suda u Podgorici dupliran je iznos naknade štete dosuđen prvostepenom presudom protiv bivšeg glavnog urednika lista „Liberal“, Veseljka Koprivice i Liberalnog saveza, osnivača lista, zbog klevete urednika Radio-televizije Crne Gore, Božidaru Čoloviću. Presuđeno je na štetu tuženih zbog toga što je „Liberal“ 1994. godine objavio da je protiv Čolovića i još 15 drugih novinara Haški tribunal pokrenuo postupak utvrđivanja krivične odgovornosti, a što je 2002, na zahtjev suda, Tribunal demantovao.

Ova presuda je, s aspekta evropskog standarda slobode izražavanja iz čl. 10 Evropske konvencije o ljudskim pravima, problematična iz sledećih razloga:

1. u sudskom postupku nisu utvrđene ključne činjenice za odlučivanje o tome je li Koprivica, kao glavni i odgovorni urednik, znao da je informacija koju je dobio od svog novinara netačna i je li on imao ozbiljni interes za objavljivanje te informacije (što su okolnosti koje isključuju odgovornost za štetu po čl. 198, st. 2 ZOO, kao i po čl. 10 EK):
  - a) nije saslušan novinar koji je iz Holandije poslao informaciju koju je Liberal objavio, iako je tuženi predložio njegovo saslušanje;
  - b) nije analiziran rad tužioca, koji je i sama RTCG ocijenila kao neprofesionalan u smislu ratne propagande, a koji je, kao takav, objektivno mogao potpasti pod nadležnost Haškog tribunala, pa je bilo opravdano povjerovati saznanjima dopisnika iz Holandije u tom smislu;
  - c) uopšte nije analiziran javni interes, odnosno ozbiljni interes koji je postojao za objavljivanje takve informacije. Drugim riječima, u situaciji kada je tužilac nekažnjeno uređivao podsticanje etničke i nacionalne mržnje, tuženi je imao ozbiljan interes, u skladu sa zakonom i opšteprihvaćenim načelima međunarodnog prava, da objavi informaciju o interesovanju Haškog tribunala za takve aktivnosti. Pri tom se mora imati u vidu da je znatno kasnije, tek poslije nekoliko godina i sama RTCG svoju tadašnju uređivačku politiku okarakterisala kao „najtamnije stranice crnogorskog novinarstva“;
  - d) nije odgovarajuće obrazložen kriterijum na osnovu koga je sud u prvostepenoj presudi utvrdio iznos štete na strani tužioca u pogledu procjene njegovih duševnih bolova. Posebno izostaje obrazloženje drugostepenog suda za odluku da iznos štete duplira, tako da on iznosi 10.000 eura, bez sudskih troškova. Činjenice da tužilac nikada nije

pokušao da demantuje navode u „Liberalu“, da koristi pravo na ispravku ili odgovor, niti da tuži odgovorne u RTCG koji su njegov rad u vrijeme ratova u Hrvatskoj i BiH i sami nazvali neprofesionalnim, ne govore u prilog duševnim bolovima koji su tako visoko procjenjeni.

2. Visina štete dosuđena pravosnažnom presudom, kojom je dupliran prvobitno dosuđen iznos, određena je previsoko, što po sebi predstavlja nesrazmjerno ograničenje slobode izražavanja, ako se ima u vidu da:
  - a) je postupak u ovom predmetu trajao četrnaest godina, odnosno da je sporni tekst objavljen 1994. godine;
  - b) Zakon o medijima od 2002, ne predviđa odgovornost glavnog i odgovornog urednika po tužbi za klevetu;
  - c) je trebalo imati u vidu da pretjeran iznos naknade štete može ugroziti opstanak medija, u ovom slučaju i novinara, i da može izazvati zastrašivanje drugih, što je Evropski sud za ljudska prava utvrdio kao opasnost ne samo za uživanje slobode izražavanja, već i za samo demokratsko društvo. (Imati u vidu i rezoluciju Parlamentarne Skupštine Savjeta Evrope iz 2007, koja u tački 17.8 preporučuje državama da uspostave razumna i srazmjerna ograničenja visine naknade štete i kamata u postupcima zbog klevete, koja ne ugrožavaju opstanak tuženog medija; takođe, u tački 14, naglašava se da previsoki iznosi naknade štete mogu po sebi značiti kršenje slobode izražavanja – isto, presuda *Tolstoi Miloslavsky protiv Ujedinjenog Kraljevstva*);
  - d) je krajem 2007. zakonodavac u Crnoj Gori ograničio iznos naknade nematerijalne štete u svakom slučaju kršenja prava na suđenje u razumnom roku na svega 5.000 eura (suprotno praksi Evropskog suda za ljudska prava), dok ograničenje iznosa naknade štete u slučaju klevete i uvrede nije propisano, iako Savjet Evrope apeluje na njegovo ograničenje u razumne mjere koje neće ugroziti opstanak medija.

Zabrinjava odluka Višeg suda da preinači prvostepenu presudu i duplira iznos naknade štete za pretrpljene duševne bolove tužiocu, čiji je rad njegova medijska kuća okarakterisala kao „najtamnije stranice crnogorskog novinarstva“, u smislu ratne propagande, a u situaciji kada u postupku nisu utvrđene ključne činjenice koje bi opravdale odgovornost urednika medija koji je informaciju objavio. Zbog toga se postavlja opravdano pitanje svijesti Višeg suda o neophodnosti uskog tumačenja ograničenja slobode izražavanja u demokratskom društvu i njegovog određivanja isključivo onda kada se argumentovano utvrdi da je ograničenje u utvrđenom obimu stvarno neophodno.